

Werkinstructie om duurzaamheidsinspanningen in aanbestedingen te meten

September 2023

Auteurs

Em. Prof. Dr. Jan Telgen
Willemien Hoogenraad MSc

Werkinstructie om duurzaamheidsinspanningen in aanbestedingen te meten

Dit document geeft de werkinstructie voor de berekening van impact. Eerst worden de te verzamelen documenten benoemd en wordt de selectie van de nader te analyseren aanbestedingen behandeld. Daarna wordt de logica van de berekening aangegeven via het concept van Gunnen op Waarde en vervolgens worden deze vertaald naar de (meer gebruikelijke) gunningsmethode van gewogen factor score naar de besproken werkwijze. Afgesloten wordt met een stapsgewijze samenvatting.

Welke documenten?

Van een aanbesteding (zowel onder als boven EU drempels) zijn nodig:

1. Het hoofddocument van de aanbesteding zelf: vaak inschrijvingsleidraad of beschrijvend document genoemd
2. De beoordelingsmatrix: ook wel gunningsadvies genoemd en vaak te vinden in het proces verbaal van de aanbesteding

Lang niet alle bijlagen en de inschrijvingen zelf zijn nodig om de analyse te maken.

Selectie

Selecteer vervolgens alleen de aanbestedingen waarin elementen van de impact die we willen meten (duurzaamheid, SROI, innovatie e.d.) zijn opgenomen. Er zijn dan drie mogelijkheden:

- a. Er is niets van deze elementen te vinden in de aanbesteding;
- b. Deze elementen komen alleen terug in het programma van eisen (of specificaties) of in de selectiecriteria (kwalificatie eisen);
- c. Deze elementen komen (ook) voor als gunningscriterium

Van de eerste twee categorieën kan hoogstens worden bijgehouden hoeveel aanbestedingen in die categorie vallen. Verder komen ze niet in aanmerking voor de analyse (en is dus ook document 2 hierboven niet nodig).

Aanbestedingen in groep c. kunnen verder geanalyseerd worden.

Gunnen op Waarde

Gunnen op Waarde is een gunningsmethode waarbij kwalitatieve criteria zoals kwaliteit, duurzaamheid en social return worden vertaald in fictieve korting op de inschrijfsom om zo de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI) te bepalen. In deze methode wordt de opdracht gegund aan de inschrijver die de laagste evaluatie prijs biedt. De evaluatie prijs is de geboden prijs minus de in geld uitgedrukte waarde van de inschrijving op de kwalitatieve criteria.

Hoe werkt het?

Om te illustreren hoe Gunnen op Waarde werkt, wordt hier een voorbeeld uitgewerkt. In dit voorbeeld zijn er vier aanbidders, die een offerte hebben ingediend. De geboden prijzen zijn weergegeven in Tabel 1.

Aanbieder	Aangeboden prijs
A	€ 440.000,-
B	€ 450.000,-
C	€ 470.000,-
D	€ 510.000,-

Tabel 1

In deze aanbesteding wordt niet alleen de totale prijs beoordeeld om een aanbieder te kiezen, maar speelt ook het aspect duurzaamheid mee. De aanbestedende dienst is bereid maximaal € 200.000,- te betalen voor de best mogelijke prestatie op het criterium duurzaamheid. Dit betekent dat als een aanbieder de maximale score haalt op dit criterium, er voor het beoordelen van de inschrijfprijs € 200.000,- als fictieve korting van de prijs wordt afgetrokken. Omgekeerd betekent ook dat als de score op het criteria 0 is, er niets van de prijs wordt afgetrokken. In Tabel 2 is weergegeven hoe scores in een bepaalde aftrekwaarde resulteren.

Score duurzaamheid	Aftrekwaarde
0	€ 0,-
2	€ 40.000,-
4	€ 80.000,-
6	€ 120.000,-
8	€ 160.000,-
10	€ 200.000,-

Tabel 2

In Tabel is het criterium duurzaamheid meegenomen in het berekenen van een evaluatie prijs. Hier is te zien dat aanbieder A weliswaar de laagste prijs heeft, maar niet de laagste evaluatie prijs. Aanbieder C komt daarmee als beste uit de bus.

Aanbieder	Inschrijfprijs	Score duurzaamheid	Aftrekwaarde	Evaluatieprijs	Rang
A	€ 440.000,-	0,5	€ 10.000,-	€ 430.000,-	4
B	€ 450.000,-	3	€ 60.000,-	€ 390.000,-	3
C	€ 470.000,-	5	€ 100.000,-	€ 370.000,-	1
D	€ 510.000,-	6,5	€ 130.000,-	€ 380.000,-	2

Tabel 3

Drie methoden om impact in geld uit te drukken

Er zijn meer manieren om te meten hoeveel geld wordt ingezet voor de impact op duurzaamheid via de methode Gunnen op Waarde. Deze verschillende manieren worden hier besproken aan de hand van het voorbeeld in Tabel 3.

1. *Bereidheid*

In dit voorbeeld was de aanbestedende dienst bereid om maximaal € 200.000,- extra te betalen door fictie korting te geven op de inschrijfsom voor een extra prestatie op het criterium duurzaamheid. Dat is de bereidheid. Te zien is dat dit bedrag niet echt extra betaald wordt, maar de aanbestedende dienst was hiertoe wel bereid.

2. *Uitgave*

Wat er feitelijk extra betaald wordt voor een prestatie op het criterium duurzaamheid is te bepalen als het bedrag dat van de prijs wordt afgetrokken bij de winnende offerte. In dit voorbeeld is aanbieder C de winnaar, en is de extra uitgave voor een prestatie op het criterium duurzaamheid € 100.000,-.

3. *Toegenomen waarde*

Bij het berekenen van de toegenomen waarde wordt het verschil in aftrekwaarde voor duurzaamheid tussen de winnende offerte als de laagste prijs zou gelden en de offerte die wint met de evaluatie prijs. Op basis van alleen de prijs zou aanbieder A winnen, die in totaal € 10.000,- aan aftrekwaarde op het criterium duurzaamheid heeft. Door het gebruik van de evaluatie prijs wint aanbieder C, die een totale aftrekwaarde van € 100.000,- biedt. Dat betekent dat het verschil in aftrekwaarde tussen deze twee aanbieders € 90.000,- is. De toegenomen waarde in dit voorbeeld op het criterium duurzaamheid tussen de offertes is dus € 90.000,-, wat betekent dat een offerte wint die € 90.000,- meer waarde biedt op het gebied van duurzaamheid.

Gewogen Factor Score

Een andere veel gebruikte gunningsmethode is de methode van gewogen factor score: iedere offerte krijgt op ieder gunningscriterium een score op een schaal van 1-10 of van 0-100. Die scores worden vermenigvuldigd met het gewicht van het betreffende gunningscriterium om de hoeveelheid punten te bepalen die vanuit dat criterium aan de totaalscore worden toegevoegd. De aanbieder met de offerte met het hoogste aantal punten in de totaalscore wint.

Regelmatig worden de maximaal te behalen punten in de totaalscore in de aanbestedingsstukken al verdeeld over de verschillende gunningscriteria. Dan heeft dus eigenlijk de vermenigvuldiging met het gewicht al plaats gevonden.

In beide gevallen is de eerste opgave om de waarde van één punt te bepalen. Dat gebeurt door te kijken naar het criterium prijs. Hoeveel mag de prijs stijgen om één punt in de totaal score te verliezen? Dat is de waarde van één punt in de totaal score.

1. Voor de *bereidheid* wordt gekeken naar de hoeveelheid punten die met een criterium als duurzaamheid behaald kunnen worden. Dat aantal wordt vermenigvuldigd met de waarde van één punt
2. Voor de *uitgave* wordt het aantal punten dat de winnaar behaald heeft op het criterium duurzaamheid. Dat aantal wordt ook weer vermenigvuldigd met de waarde van één punt.
3. Voor de *toegenomen waarde* wordt van het aantal punten dat de winnaar behaald heeft op het criterium duurzaamheid afgetrokken de hoeveelheid punten van de aanbieding met de laagste prijs

Samenvattend stappenplan voor geselecteerde documenten

1. Verzamel van iedere aanbesteding (onder of boven EU drempel):
 - a. Beschrijvend document
 - b. beoordelingsmatrix
2. kijk of en waar een element van impact (bijv. duurzaamheid voorkomt in stuk a.)
 - I. niet: tel als categorie I
 - II. alleen in Programma van Eisen of selectiecriteria: tel als categorie II
 - III. (ook) in de gunningscriteria: verder beoordelen
3. Bepaal of Gunnen op Waarde wordt toegepast (ga naar stap 4) of gewogen factor score methode (ga naar stap 8)

Gunnen op Waarde

4. Bepaal welke kwalitatieve impact criteria meegenomen worden in de beoordeling
Dan per aanwezig relevant criterium:
5. Bepaal wat de maximale aftrekkosten zijn (dat is de *bereidheid*)
6. Bepaal de aftrekwaarde van de winnende offerte (dat is de *uitgave*)
7. Bepaal van de goedkoopste aanbidding de aftrekwaarde en trek die af van de waarde gevonden onder 4 (dat is de *toegenomen waarde*)

Gewogen factor score

1. Bepaal de waarde van één punt in de totaalscore
2. Bepaal welke kwalitatieve impact criteria meegenomen worden in de beoordeling
Dan per aanwezig relevant criterium:
3. Bepaal het maximaal aantal te behalen punten in de totaal score: vermenigvuldigen met de waarde van één punt levert de *bereidheid*
4. Bepaal het aantal punten dat de winnende offerte haalt: vermenigvuldigen met de waarde van één punt levert de *uitgave*
5. Bepaal het aantal punten dat de offerte met de laagste prijs behaalt en trek dat af van het aantal punten gevonden bij 9: vermenigvuldigen met de waarde van één punt levert de *toegenomen waarde*